

С Т А Н О В И Щ Е

от доцент Георги Цанков Цанев,

член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност

ПРОФЕСОР, обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски” в ДВ, бр. 40/29.05.2012 г.

В качеството си на член на научното жури по споменатия по-горе конкурс, назначен съгласно заповед № 1531 от 26.06.2012 г. на ректора на ЮЗУ – Благоевград, съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ, представям настоящето Становище.

Относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукция, представена от участниците в конкурса.

Единствен участник в конкурса за редовен професор по 8.4 Театрално и филмово изкуство (театрознание и театрално изкуство – история и теория на театъра) е доцент Мирослава Стефанова Кортенска.

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата

Доцент Мирослава Кортенска се представя убедително с две монографии. Монографията „Културната мисия на кръга „Мисъл” е издадена в рамките на научния проект „Пътят към Европа” към фонд „Научни изследвания” на МОМН, спечелила е конкурса „Помощ за книгата” на Министерство на културата. Номинирана е от Съюза на учените в България за монография с високи научно-изследователски постижения, 2010 г. Монографията „Културен вертикал” също е спечелила конкурс на Министерството на културата, тя е представена в чуждоезични версии – на английски, немски и френски език. Монографията „Културен компас. Посока: Балканите-Европа” е представена в българските културни центрове в Скопие и Москва, както и в Белград, Франкфурт и в Салона на изкуствата в София. Голям обществен отзвук има и книгата „Глас от общественото мнение”, съдържаща сто коментара, публицистика и критика, тя заема осмо място сред най-четените издания през месец август и септември 2011 г. Доцент Кортенска е съставител и участник в 8 колективни монографични издания, сред които особено значими са двутомникът на режисьора Любен Гройс „Вечно живият театър”, сборникът с пиеси „Драмите на балканската еманципация”, към който подготвя предговор, студията „Пъзелът Леон Даниел”, предговорът към мемориалното издание на книгата „Пътешествие

в театъра” на Леон Даниел. Важни са трите студии, които тя публикува във връзка с профила на обявения конкурс, както и 8 публикации в рецензирани списания у нас, 4 публикации в рецензирани списания в чужбина, 6 доклада, изнесени на международни форуми и 7 доклада, изнесени на национални симпозиуми. Сценарист е на документалните филми „Отместеното поколение”, БНТ, 2000 г. и „Възстановителна репетиция”, портрет на режисьора Любен Гройс, БНТ, 2005г. Доцент Кортенска е носител на награда от Европейския комитет по образованието, Брюксел, 2009 г., както и на наградата на Европейския комитет по образованието, Брюксел 2010 г. Тя е представена в три енциклопедии у нас и в чужбина. Членува в авторитетни национални и международни организации. Ръководител е на значими национални и международни научни и образователни проекти, сред които международният проект „Пътят към Европа”, 2007-2010, както и проектът „Европейска алея на културата” по повод подготовката на София за европейска културна столица. От август 2011 г. и понастоящем доцент Кортенска е член на Изпълнителния съвет на Фонд „Научни изследвания” към МОМН. Член е на Съюза на учените в България и на Съюза на българските писатели. Богат е преподавателският опит на доцент Кортенска. От 1993 до 1996 г. тя е преподавател и директор на магистърски програми, а след това и заместник-декан на магистърския факултет в НБУ, София, а от септември 2000 г. и понастоящем преподава в ЮЗУ „Неофит Рилски”. Тя води 8 лекционни курса, сред които са „История на античния театър”, „История на европейския театър”, „История на американския театър”, „Културните знаци на Европа” и др., както и семинарни упражнения по творческо писане и анализ на драматургичен текст и на театрален спектакъл. Преподавала е на френски език в Солунския университет през 2000 г., както и на френски и руски език в Скопския университет „Кирил и Методи”.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция

Мирослава Кортенска е явление в съвременния ни културен живот. Всяка нейна статия, публикувана дори в неспециализирания печат, предизвиква полемики и сериозни разговори. Тя разпалено воюва за кауза, а именно за духовно приобщаване към ценностите на Стария континент, за нова етика и естетика, за осъзнаване на българина като достоен гражданин на света. Можем не винаги да се съгласяваме с нея, можем ожесточено да спорим, но едно е ясно – тя отстоява уникалността на националната култура и същевременно търси пътищата за осмисляне на общокултурната мисия, за преодоляване на изоставането, наложено ни от потъването в еднаквостта на така наречения „социалистически реализъм”. Повече от две

десетилетия доцент Кортенска се занимава с кръга „Мисъл”, още от времето, когато възгледите и приносите на четворката бяха сериозно оспорвани. В този смисъл монографията „Културната мисия на кръга „Мисъл” е книгата на живота ѝ, тя убедително представлява част от изследователския проект „Пътят към Европа”. В досегашните проучвания по тази тема оставаха недоизказани докрай заслугите на Славейков, Кръстев, Яворов и Тодоров в прехода от Възраждането към създаването на национална култура с нови, по-широки измерения. Списание „Мисъл” и дейността на неговите създатели са обстойно разгледани в труда. Постигнато е откриването и синтезирането на онези главни идеи и стремежи на четиримата творци, „на техните прозрения и исторически завоевания, без които днес не бихме могли да възстановим нишките на приемственост в духовното ни израстване”. Пионерско завоевание на монографията е осмислянето на всичко, което Кръгът прави за преобразяване облика на театъра ни, от новаторските драматични произведения, които се появяват на страниците на списанието, до драматургичния анализ и театралното строителство, характерни за Яворов и Славейков. Делото на „Мисъл” е видяно като важен етап в създаването на национално изкуство на европейско равнище. Доказано е, че новаторите създават ползотворна линия в нашето изкуство – литература, театър, направена е сериозна стъпка в спиралата на настъпателното ни движение напред, в генезиса на естетическите идеи и в реалното задвижване на културното ни израстване. Успешно е прокарана връзката между естетическите прозрения на Четворката и приложението им в художествената практика. Така че ние виждаме явлението „Мисъл” не само и единствено в конкретно-историческите му измерения, но и с оглед диалектиката на процесите в културата ни и техния резонанс в обществената среда и нейния климат. С други думи, откриваме следовниците на Кръга, а несъмнено сред тях – след половинвековно прекъсване на връзката – се нареждат и люде като Мирослава Кортенска, която несъмнено винаги е имала пред себе си примера, енергията и опита на големите си предшественици.

Тя пълноценно проявява уменията си да следва този опит във всичките си начинания и най-вече в монографиите „Културен вертикал” и особено „Културен компас”, в които не само проследява процесите и лидерите в българския театър и култура в края на XX и началото на XXI век, но и изследва връзките им с балканското, и оттам с европейското и световното изкуство. Тя е вярна на критериите на кръга „Мисъл” и в двата си авторски филма „Отместеното поколение” (БНТ, 1999) и „Възстановителна репетиция” (БНТ, 2005). Първият от тях изследва кръга на безвремие напусналия ни режисьор Стоян Камбарев, това е неочакван, свеж и проникновен портрет на съвременното театрално изкуство, който въстава срещу удобните канони и налага модерни и значими критерии.

Важно значение за културната ни памет има и филмът „Възстановителна репетиция”, който поставя режисьора в ранг-листата на знаковите имена от националния ни духовен елит. Той, заедно със студията „Уроците на Гройс”, публикувана в книгата „Културен компас”, е плод на петгодишната работа на изследователката в архива на твореца и на проникновението ѝ да разкрие цялата истина за необикновения му талант. Значимите открития в „Културен компас” продължават с етюдите, посветени на Методи Андонов и Стоян Камбаров. Донкихотовска е битката на театроведката срещу грандоманията и агресията в театъра – с някои крайни заключения можем да не се съгласим, но несъмнено патоса на утвърждаването на непреходни ценности е верен. Особено, когато се докосваме до ключови фигури в балканското, европейското и световното изкуство. Проникновени са дневниците от фестивалите във Франция, а разсъжденията за търсенията и тенденциите в европейския театър правят чест на авторката, която притежава огромна ерудиция, но и усет за красивото и стойностното. Не можем да не ѝ вярваме, че „заниманието с театър, с изкуство означава да се ангажираш с обновлението, с промяната на мисленето, на вкуса, на ценностите в обществото”. Тя достойно защитава своята мисия да превръща подобен възглед в общодостъпна културна ценност, независимо от огромните трудности по пътя ѝ от силните на деня, които често пъти се опитват да спъват нейния устрем. За Мирослава Кортенска това е важна крачка към утвърждаването на общовалидните човешки ценности.

III. Критични бележки и препоръки

Препоръката ми към доцент Мирослава Кортенска е да продължи уверено по избрания от нея път, да бъде все така „нелицеприятна” и „неудобна”, но затова пък обичана от специалистите и от читателите, които милеят за европеизирането на нашата култура.

IV. Заключение

Убедено препоръчвам на научното жури да предложи на Факултетния съвет на ЮЗУ „Неофит Рилски” да избере доцент Мирослава Кортенска за професор.

15 август 2012 г.

Член на журито:

(доц. Георги Цанков)